

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שימוש בחתיכות עץ ביום טוב לצרכים שונים

(ל"ב ב') (המשך משנה): ואין סומכין את הקדירה בבקעת (שהיא מוקצה). וכן בדלת (גם את הדלת אין סומכים בבקעת). ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב (ברשות הרבים). ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר.

(ל"ג א') **תנו רבנן:** אין סומכין את הקדירה בבקעת, וכן הדלת, לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה. ורבי שמעון מתיר (דלית ליה מוקצה).

(המשך **ברייתא**): ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב. ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר.

(ומברר) לימא רבי אלעזר ברבי שמעון כאבוה סבירא ליה, דלית ליה מוקצה?!

(ודחי) לא! בהא אפילו רבי שמעון מודה (שאסור), משום דמחזי כמאן דאזיל לחנגא (נראה כמוליכה ממקום למקום שהוא צריך להנהיגה הרבה, כגון למכור בשוק).

חיצרא (ענף עץ שהוא חד כקוץ, וראוי לתקעו בצלי כמין שפוד ולצלות בו) -

רב נחמן אסר (ביום טוב, משום דמוקצה ניהו לטלטל, שלא עשאו כלי מבעוד יום).

ורב ששת שרי.

ברטיבא (שאינו ראוי לטלטלו אפילו להסקה), כולי עלמא לא פליגי דאסור. כי פליגי ביבשתא. מאן דאסר, אמר לך: לא נתנו עצים אלא להסקה. ומאן דשרי, אמר לך: מה לי לצלות בו (לתוחבו לתוכו), מה לי לצלות בגחלתו (הרי ראוי לעשותו גחלת וצולה בה).

איכא דאמרי, ביבשתא כולי עלמא לא פליגי דשרי, כי פליגי ברטיבתא. מאן דאסר, דלא חזי להסקה. ומאן דשרי, אמר לך: הא חזי להיסק גדול.

והלכתא - יבשתא שרי, רטיבתא אסור.

דרש רבא: אשה לא תכנס לדיר העצים ליטול מהן אוד⁴. ואוד שנשבר (ביום טוב), אסור להסיקו ביום טוב, לפי שמסיקין בכלים, ואין מסיקין בשברי כלים.

(ומקשה) למימרא דרבא כרבי יהודה סבירא ליה, דאית ליה מוקצה?! והא אמר ליה רבא לשמעיה: טוי לי בר אווזא, ושדי מעיה לשונרא (השלך בני מעיים לחתול)!

(ומתרץ) התם כיון דמסרחי, מאתמול דעתיה עלויה (להשליכם לחתול).

שיטות הראשונים

אין סומכים הקדירה בבקעת וכו' שלא ניתנו עצים אלא להסקה: רש"י ביאר שאיסורו משום מוקצה. ורבי שמעון מתיר,

⁴ המאירי (ל"ג א', ד"ה אשה) ביאר שהוא מקל ארוך לתקנו לגרוף בו את התנור, שזהו תקון כלי. ורי"ד (פסקי, ד"ה דרש רבא) ביאר: עץ ארוך וישר להביא עליו ככרות מן התנור, ומשום דקסבר לא ניתנו עצים אלא להסקה כרבנן (דלא כרבי שמעון). וראה להלן.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

דלית ליה מוקצה. וכן פירשו רמב"ם וראב"ה². אבל רבינו תם פירש, דטעמא דאין סומכין לאו משום מוקצה, אלא משום גזירה יום טוב אטו שבת.³

אין סומכים הקדירה בבקעת, ורבי שמעון מתיר: דעת רי"ף, רמב"ם, רמב"ן, רז"ה, רשב"א, רא"ה, מאירי, ר"ן, ריא"ז, ארחות חיים, וכלבו, שהלכה כתנא קמא. ודעת רש"י, שלהלכה קיימא לן כרבי שמעון שמתיר. וכן פסקו ראב"ה, אור זרוע, רבינו תם, תוספות,⁴ ראב"ד, רא"ש, ורי"ד. והשו"ע פסק כרי"ף ורמב"ם.⁵

חיזרא, יבשתא שרי, רטיבתא אסור: דעת רש"י שלא נאמרה הלכה זו אלא אליבא דרבי יהודה דאית ליה מוקצה. אבל לרבי שמעון דלית ליה מוקצה, מותר גם ברטיבתא. והלכה כמותו. וכן דעת ראב"ה ואור זרוע. אבל רי"ף,⁶ רמב"ם, רא"ש ושאר הראשונים, פסקו כהלכתא זו.⁷ אלא שבזה נחלקו, שדעת רמב"ן, רשב"א, רא"ה, ר"ן, ומאירי, שכולהו תנאי מודו דאף רטיבתא מותרת בהיסק גדול (בתערובת עם עוד עצים), ולא נחלקו אלא בבא להסיקו בפני עצמו.⁸ ודעת רז"ה ותוספות, שרטיבתא אסור בכל גווני.

דרש רבא אשה לא תכנס לדיר העצים ליטול מהם אוד: רש"י פירש עץ לעשות אוד לתנור (לחתות בו האש), וטעמא משום מוקצה, דלא נתנו עצים אלא להסקה, אלא אם כן נעשה כלי מבעוד יום. וכן פירש רשב"א. אבל בה"ג ורבינו תם פירשו משום דמיחזי כמתקן כלי לכבד בו את התנור. וכן נימק רבינו חננאל: "שנמצאת עושה כלי". ולדידהו, אסור אף למאן דלית ליה מוקצה.⁹ והשו"ע פסק כרבינו תם.¹⁰

² וביאר הר"ן, שכיון שאין מיוחדים אלא להסקה בלבד, ואין תורת כלי עליהם, יש להם דין מוקצה לגבי שאר מלאכות. ומיהו במידי דאיכא תורת כלי עליהם, שרי לאישתמושי ביה אפילו למלאכה שאינו מיוחד לה, דהא מסיקין בכלים, אע"פ שאין מיוחדין להסקה.

³ כדמסיק בפרק כל הכלים (שבת קכ"ד א') דמתניתין דהכא בית שמאי היא ורבי שמעון מתיר כבית הלל והא דקתני שלא ניתנו עצים אלא להסקה הכי פירושו ובשבת לא חזו להסקה וגזרינן יום טוב אטו שבת. רא"ש.

⁴ יש להעיר שתוספות אינם סוברים לגמרי כרש"י (וסוברים שגם לרבי שמעון ברטיבתא אסור), וכדלהלן בסמוך.

⁵ אור"ח תקבג. וביאר משנ"ב (ס"ק כא): דעצים להסקה הן עומדין ולא לדבר אחר. ולכן, אפילו בבקעת יבשה שנכונה להסקה, אסור לטלטלה לצורך דבר אחר, ובכלל מוקצה הוא לזה. ודעת כמה אחרונים (דלא כמגן אברהם) דהמחבר אזיל לשיטתו דפסק דמוקצה אסור ביום טוב, אבל לדעת הפוסקים המתירין מוקצה ביום טוב, מותר לסמוך בבקעת יבשה שראויה להסקה, אבל בלחה כיון שאינה ראויה להסקה אסור, דדינו כאבנים. וכתב בבית מאיר דבשעת הדחק יש לסמוך להקל בבקעת יבשה.

מקורות: רמב"ם (שביתת יום טוב, ד"א). רמב"ן (מלחמות, יט א ברי"ף). רשב"א (עבוה"ק, בית מועד, הא). רא"ה (ל"ג א', ד"ה וכן ביעתא). ר"ן (יח ב ברי"ף, ד"ה לפי; ד"ה והלכתא). ארחות חיים (הל' יום טוב, אות סב). בעל העיטור (עשרת הדיברות, סוף הלכות יום טוב, מחלוקת כב). רש"י (ל"ג א', ד"ה ורבי שמעון). רבינו תם (הו"ד ברא"ש). רא"ש (ס' יב). ראב"ה (ח"ג, הל' יום טוב, ס' תשפא; הו"ד במרדכי, ס' תרצב). תוספות (ד"ה והלכתא). הגהות מיימוניות (שביתת יו"ט, ב"ג, אות מ) ורא"ש (ס' יב). ראב"ד (כתוב שם, יח ב ברי"ף). מאירי (ל"ב ב', ד"ה אמר המאירי המשנה השביעית). כלבו (הל' יום טוב, סוף ס' נח). רז"ה (יח ב ברי"ף, ד"ה והא דת"ר). ריא"ז (הלכה ג, סעיף ו. ועל כרחך סובר שאין איסורו משום מוקצה, דבמוקצה סובר ריא"ז הלכה כר"ש, ראה בהרחבה בסוף המסכת). רי"ד (ל"ב ב', ד"ה מתני' אין סומכין). אור זרוע (ח"ב, הל' יום טוב, סוף ס' שסא).

⁶ ביאר הב"י, דאע"ג דהרי"ף גופיה פסק כמאן דאמר לא ניתנו עצים אלא להסקה (וזה הרי טעמו של מי שאסר חיזרא), שרי ביבישא לתקעו בצלי ולצלוח בו, מפני שתשיש זה דומה להסקה.

⁷ ואמנם, ראשונים רבים פסקו כרש"י כרבי שמעון דשרי מוקצה, ואפילו הכי כתבו דמודה רבי שמעון בהא דאסור. "דנהי דאית ליה שניתנו עצים שלא להסקה, היינו בדבר הראוי להסקה. אבל ברטיבא אין ראויין להסקה". וביאר הראב"ד הסברא, "לפי שאין עליהם תורת כלי... והרי הם כאבנים".

⁸ מאן דאסר אמר לך: הא לא חזי להסקה באפי נפשה, ואין אומר מה לי לצלות בו ומה לי לצלות בגחלתו. ומאן דשרי אמר לך: הא חזי להיסק גדול ומה לי לצלות בו ומה לי לצלות בתערובת גחלתו.

⁹ והרמב"ם כתב (הל' שביתת יום טוב ב"ג) "קוץ קטב - הרי הוא מקצה, מפני שאינו ראוי להסקה. לפיכך אסור לו לעשותו כמו שפוד

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות השי"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי
השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(אורח חיים, הלכות יום טוב, סימן תקב)

ג. אין סומכין את הקדירה ולא את הדלת, בבקעת. הגה: אכל מתר לצלות בו (הרי"ף), וכל שכן שמתר להסיק בו עם שאר עצים אף על גב שאינו ראוי להסיק בפני עצמו (ר"ן).

(אורח חיים, הלכות יום טוב, סימן תקז)

ג. אסור לקח עץ מפני העצים לחתות בו האש בתנור, דהוי ליה מתקן מנא.

שימוש בקיסמים וקשים וענפים

(ל"ג א') **משנה:** (1) רבי אליעזר אומר: נוטל אדם קיסם משלפניו (ממה שלפניו בבית) לחצוץ בו שיניו, ומגבב (קיסמים) מן החצר ומדליק, שכל מה שבחצר מוכן הוא. (2) וחכמים אומרים: מגבב משלפניו ומדליק.⁴¹

(ל"ג ב') אמר רב יהודה: אוכלי בהמה (כגון קש ועלי קנים) אין בהן משום תקון כלי (ומותר לקטום ולתקן קש לחצוץ שיניו).

איתיביה רב כהנא לרב יהודה: מטלטלין עצי בשמים, להריח בהן ולהניף בהן לחולה, ומוללו ומריח בו. ולא יקטמנו להריח בו, ואם קטמו, פטור אבל אסור. לחצוץ בו שיניו לא יקטמנו, ואם קטמו, חייב חטאת (בשבת. והרי יש עצי בשמים שהם אוכלי בהמה, ואפילו הכי חייב).

(ומתיר) כי תניא ההיא, בקשין (שאינם ראויים למאכל בהמה⁴²).

(ומקשה) הא רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא דאמרי תרוייהו: כי הוינן בי רב יהודה, הוה מפשח (שובר ענפים תלושים) ויהיב לן אלותא אלותא (מקלות גדולים), אף על גב דחזיא לקתתא דנרגי וחציני (שהיא קשה, וראוי לעשות ממנו בית יד לקרדום וגרזן)!

ומסיק, דאתי כרבנן, **דתניא:** רבי אליעזר אומר: נוטל אדם קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו. וחכמים אומרים: לא יטול אלא מאבוס של בהמה (דדבר הראוי לאכילה מוכן לכל צורך, אבל עצים, הואיל ודרכן לדבר האסור, כגון לעשות כלים, לא התירו לטלטלן אלא להסקה). ושויין שלא יקטמנו.

לצלות בו בשר. ובמקום אחר כתב (הל' שביבת יום טוב ד,יא) בסתמא: "לא תכנס אשה בין העצים לטל מהן אוד לצלות בו, ואין סומכין את הקדירה ולא את הדלת בבקעת שלקורה; שלא התירו לטלטל עצים ביום טוב אלא להסקה בלבד." והמגיד משנה נדחק בביאור דבריו, שאוד, רצונו לומר, עץ לח ורטוב, שאינו ראוי להסקה בפני עצמו. אבל עץ יבש, ודאי מותר. והב"י נדחק לבאר דבריו ככה"ג ורבינו תם, שאיסורו משום דמתקן מנא (ומה שסיים הרמב"ם "שלא התירו עצים ביום טוב וכו'", מתייחס לסיפא, דאין סומכין את הקדירה בבקעת). וצ"ב.

⁴⁰ אור"ח תקז,ג. וצ"ב אמאי לא ביאר כשאר ראשונים שהוא מטעם מוקצה, שהרי השו"ע פסק (תצה,ד) שביום טוב הלכה כרבי יהודה דאית ליה מוקצה. מקורות: רש"י (ל"ג א', ד"ה אוד). רא"ש (סי' יב). רבינו תם (שבת קמג. תוד"ה ליטול). בה"ג (הל' יום טוב, סי' טז; הו"ד ברא"ש). רבינו חננאל (ל"ג א', ד"ה דרש). רשב"א (עבוה"ק, ה,א, עמ' קמ).

⁴¹ אבל מן החצר, לא, הואיל ודקים הם, וטורח לקוששם, מאתמול לא לכך עומדים. ולחצוץ שיניו, אף משלפניו לא יטול, אלא להדליק, שלא ניתנו אלא להסקה. ובתרת פליגי. רש"י.

⁴² ורישא דברייתא, ומוללו ומריח בו וכו', ברכין, וחסורי מחסרא. על פי הגמרא.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(המשך הברייתא:) ואם קטמו לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו הדלת - בשוגג בשבת חייב חטאת, במזיד ביום טוב סופג את הארבעים. דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה (אחד שבת ואחד יום טוב), אינו אלא משום שבות (דקטימה תקון כלאחר יד הוא, ולא תקון מעליא הוא אלא אם כן מחתכו וממחקו בסכין).

(ומבאר) רבי אליעזר דקאמר התם (בקוטם כלי) חייב חטאת, הכא (בקוטם להריח) פטור אבל אסור (שמא יקטמנו לכלי). רבנן דקא אמרי התם (בקוטם כלי) פטור אבל אסור, הכא (להריח) מותר לכתחלה (והא דרב יהודה דמפשח להריח, כרבנן).

(ומקשה) ולית ליה לרבי אליעזר הא דתנן: שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי (והא הכא דכי מתכוין לעשות כלי, איכא חיובא דאורייתא, וכי לא מתכוין, לא גזור רבנן לכתחילה)!!

אמר רב אשי: כי תניא ההיא במוסתקי (חבית שבורה שמדבקין שבריה. וכיון דרעועה היא ליכא למגזר בה שלא יתכוון לעשות כלי).

שיטות הראשונים

קטימת וטלטול אוכלי בהמה, עצי בשמים, וקיסמים: מתבאר שרב יהודה כחכמים, ודלא כרבי אליעזר. ופסקו הפוסקים כרב יהודה. נמצא למסקנה, ג' חילוקים: א. אוכלי בהמה, מותר לטלטל ולקטום, אפילו לחצוץ בו שיניו, ואפילו בכלי.¹³ ב. עצי בשמים מותר לטלטל ולקטום ולהריח, בין קשים בין רכים. אבל לחצוץ בו שיניו, פטור אבל אסור.¹⁴ ג. וקיסם, אסור אף בטלטול.¹⁵ וכן פסק השו"ע.¹⁶ אמנם הרמב"ם פסק כרבי אליעזר, שקיסם שקטמו לחצוץ בו שיניו, חייב. ובכל זאת פסק כרב יהודה, שמותר לקטום עצי בשמים להריח בהן, ואע"פ שהם קשים ויבשין. וצ"ב.

ושוין שלא יקטמנו: רש"י פירש, דאקיסם קאי.¹⁷ והא דאמרי רבנן שאין בו אלא משום שבות, כשקטמו בידו, דהוי כלאחר יד. דאי בסכין אמאי לא מיחייב, כיון דעבד לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו את הדלת. ובתוספתא משמע דקאי באבוס של בהמה.¹⁸ ולגמרא דידן, באבוס של בהמה, אף בכלי שרי לקטום לחצוץ בו שיניו.¹⁹ וכתב הרא"ש דגמרא דידן

¹³ ראה להלן.

¹⁴ וכתב משנ"ב (שכב, ס"ק יז) שהסכימו הרבה אחרונים, דהא דמותר לקטום עצי בשמים להריח, בקשים, היינו דוקא ביד. אבל לא בכלי (שמא יבוא לקטום לחצוץ שיניו). וביאר בביה"ל (שכב, ד"ה אחד) שביד אפילו משום מחתך לית בזה, דסתם מחתך הוא בכלי. או משום שסתם מחתך להריח אינו מקפיד על המידה (עיי"ש).

¹⁵ כמו שמבואר בברייתא בדברי חכמים: לא יטול אלא מאבוס של בהמה (דדבר הראוי לאכילה מוכן לכל צורך, אבל עצים, הואיל ודרכן לדבר האסור, כגון לעשות כלים, לא התירו לטלטלן אלא להסקה).

¹⁶ או"ח שכב, ד-ה (ע"פ ביאור הגר"א, ס"ק ד). או"ח תקיט, ד. מקורות: רא"ש (סי' יג-יד). רשב"א (עבוה"ק, בית מועד, גה, עמ' מח). רמב"ם (הל' שבת יא, ז-ח).

¹⁷ וכתב הרא"ש שכן משמע, דאבוס של בהמה לא חזי לפתוח בו הדלת.

¹⁸ דקתני: אבל נוטל הוא מן האבוס של בהמה, ובלבד שלא יקטמו לחצוץ בו שיניו. ואם קטמו בשבת, חייב חטאת. במזיד ביום טוב, לוקה את הארבעים. ומילתא דרבנן לא מתניא התם.

¹⁹ דדוקא בקיסם, דאיכא חיוב חטאת בכלי, גזירה ביד אטו כלי. אבל באבוס של בהמה, לא גזרינן כלי דידה אטו כלי דקיסם. וכן משמע דמדמי ליה לשבירת חבית דאיירי בכלי. אבל לפירוש התוספתא דרבי אליעזר איירי באבוס של בהמה, משמע דרבנן אסרי באבוס של בהמה לקטום בסכין.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

עיקר. וכן פסק השו"ע.²⁰

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכב)

ד. אֲכָלִי בְהֵמָה, אִין בְּהֵם מְשׁוּם תִּקְוֹן כְּלִי; וְלִפְיֶכָךְ מִתֵּר לְקִטָּם, אֶפְלוּ בְּסִכּוֹ, קֵשׁ אוֹ תִבֵּן וְלַחְצֵץ בּוֹ שְׁנָיו; אֲבָל קִיסָם שְׂאִינוֹ אֲכָל בְּהֵמָה, אֶפְלוּ לְטָלוּ כְּדִי לַחְצֵץ בּוֹ שְׁנָיו, אֲסוּר.
ה. מִתֵּר לְטַלְטֵל עֲצֵי בְּשָׂמִים לְהַרְיֵחַ בָּהֶם וּלְהַנִּיף בָּהֶם לְחֹלָה; וּמוֹלְלוּ לְהַרְיֵחַ בּוֹ, אֶחָד קִשִּׁים וְאֶחָד רִפְּיִם.

(או"ח, הלכות יום טוב, סימן תקיט)

ד. לְקִטָּם קֵשׁ אוֹ קִיסָם אוֹ תִבֵּן אוֹ עֲצֵי בְּשָׂמִים, דִּינָן בְּיוֹם טוֹב כְּדִינָן בְּשַׁבָּת. כְּדֵאִיתָא סִי' שְׁכ"ב (סעיף ד').

(או"ח, הלכות שבת, סימן שיד)

א. אִין בְּנִין וְסִתְיָרָה בְּכָלִים. וְהֵנִי מִיָּלִי, שְׂאִינוֹ בְּנִין מִמֶּשׁ כְּגוֹן חֲבִית, הֵגָה: שְׂאִינָה מַחְזֶקֶת אֲרַבְעִים סָאָה (ת"ה ס' ס"ה), שְׁנִשְׁבָּרָה וְדַבֵּק שְׁבָרִיָּה בְּזַפָּת, יִכּוֹל לְשַׁבָּרָה לְקַח מֵהַ שְׁבָתוֹכָהּ וּבִלְבָד שְׂלֵא יִכּוֹן לְנִקְבָּה נִקְבֵי יָפָה שְׂיִהֶיָה לָהּ לְפִתְחָה, דָּאִם כֵּן הוּא לִיָּה מִתְקַן מִנָּא; אֲבָל אִם הִיא שְׂלֵמָה, אֲסוּר לְשַׁבָּרָה אֶפְלוּ בְּעִנְיָן שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה כְּלִי.

איסור הבערת אש

(ל"ג א') **משנה:** אין מוציאין את האור, לא מן העצים, ולא מן האבנים, ולא מן העפר, ולא מן הרעפים, ולא מן המים (שרק להעביר אש מותר, ולא להבעיר).

(ל"ג ב') (ומברר) מאי טעמא? משום דקא מוליד ביום טוב.

שיטות הראשונים

ביאור איסור הוצאת אש, ודין מוליד: בגמרא מבואר שהמוציא אש, נחשב מוליד. רש"י ביאר, "שהמוליד דבר חדש, קרוב הוא לעושה מלאכה חדשה". וכעין זה ביאר רבינו יחזקאל "משום דמוליד אולודי, והיא מלאכה מן המלאכות הדקות". ראב"ד ביאר "מפני שהוא מוליד, ואין כאן הכנה". ונראה מדבריו שהוא מטעם מוקצה. ורמב"ם כתב "לְהַמְצִיא אֵשׁ אֲסוּר, שְׁהָרִי אֶפְשָׁר לְהַמְצִיא אוֹתָהּ מִעֵרֵב יוֹם טוֹב".²¹ וכדעתו נראה ברשב"א. והמאירי כתב, "שכל המצאת דבר ממה שאינו, אסור אף לצורך אוכל נפש". והשו"ע סתם דבריו.²²

²⁰ או"ח שכב, ד. מקורות: רא"ש (ס' יג).

²¹ לפי זה, נחשב כמכשירן שאפשר לעשות מערב יום טוב. וראה 'ברכי יוסף' (תקב, ס"ק א) לרב חיד"א, שביאר כן בשו"ע, וכתב: ויש מי שדיקדק מזה, שאם לא היה יכול להמציא אש מערב יום טוב, כגון שהיה במאסר או במדבר, ולא נזדמן לו במה שיוציא עד יום טוב, מותר להוציאו ביו"ט. וכן נראה דעת הרב בעל התוספות. וכו'.

²² או"ח תקב, א. ובב"י הביא כדבר פשוט את דברי הרמב"ם. וכתב בשם הרב המגיד, שטעמו מפני שאין זה כביצה שנולדה שאסורה, שהרי דבר זה אינו ראוי לעצמו, אלא לבשל או לאפות בו. וכתב עוד בשמו, שאם הוציא (אש), בדיעבד, שמותר להשתמש בו. וכן פסק משנ"ב (ס"ק ד). מקורות: רש"י (לעיל, כ"ג א', ד"ה דקמוליד). רמב"ם וראב"ד (הל' שבייתת יום טוב, ד, א). רשב"א (עבוה"ק, ב, ג, עמ' רא). רבינו יחזקאל (יט א ברי"ף, ד"ה אין מוציאין). מאירי (ד"ה אמר המאירי המשנה התשיעית).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

מוליד האם אסור מהתורה או מדרבנן: ריא"ז כתב, "אין מוציאים את האור ביום טוב וכו' והעושה כן ביום טוב, נראה כמוליד דבר חדש". משמע שאיסורו דרבנן. ומדברי הרמב"ם נראה שאיסורו מאורייתא.²³

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות יום טוב, סימן תקב)

א. אין מוציאים האש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים...

²³ ובביה"ל (תקב,א, ד"ה אין) כתב: ולענין עיקר האיסור אם הוא דאורייתא או דרבנן, דעת הט"ז שהוא דאורייתא. ומדברי הרע"ב משמע שהוא דרבנן, שכתב דדמי למלאכה. ועיין תשובת כתב סופר (ס' סז) שמאריך בזה. מקורות: ריא"ז (הלכה ד, סעיף א).